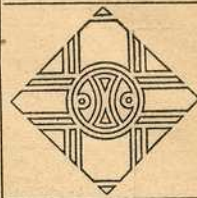

Илустрована Ратна Кроника

ИЛУСТРОВАНА РАТНА КРОНИКА ИЗЛАЗИ У СВЕСКАМА. — ПРЕТПЛАТА НА 10. СВЕЗАКА СТАЈЕ КРУНЕ 2.— ПОЈЕДИНЕ СВЕСКЕ СТАЈУ 24 ПОТУРЕ. — ПРЕТПЛАТА --- СЕ ШИЉЕ: КЊИЖАРНИЦИ СВЕТОЗАРА Ф. ОГЊАНОВИЋА, НОВИ САД. ---

УРЕЂУЈЕ: ДР. КАМЕНКО СУБОТИЋ. — ИЗДАЊЕ КЊИЖ. СВЕТ. Ф. ОГЊАНОВИЋА.

1389.

1912.

Српски престољонаследник Александар.

Мајка јунак

У резервној болници лесковачкој умро је Радисав Трубач, војник, родом из Брашева. Он је рањен у чело, а куршум му је прошао кроз мозак и изашао на потиљак. Рањен је био на Вељој Глави, у боју против Арнаута. Његова родбина је извештена и покрај осталих дошла му је и мајка, једна врло лепа средовечна жена, стасита и поносита. За колима која су

спроводила леш покојников она је врло дирљиво овако нарицала.

*Дошла ти је мајка сине узданицо!
Да ти види ране твоје — без пребола
Како су те обранили — звер душмани
Јеси л' главу заменио? — мој витеже!
Са душманском крвљу гадном — Бог их клео
Зашто сам те и родила — Надо моја!
Да покајеш свој род српски — Осветнице!
Да погинеш као јунак — благо мени
За крст часни и слободу — мој Соколе!
Нека ти је Богом просто — млеко моје,
Којим сам те одојила — Обилићу!
Јер си у бој љути као — рајска душо!
Руке ти се осветиле — посветнице!*

После пет стотина година

Пет се векова патило. Мучило се пет стотина год
Море је то од мука било. У патњама је живила цела нација. Српска нација.

Турци су је мучили, јер је српска нација Турцима робовала.

На мукама су били и они, који не беху на домашају турске власти.

Сви ми знамо, зашто смо се мучили.

Још док смо на сиси мајчиној били, певали су нам о Косову и о ропству.

После су нам причали о ропству и о мукама.

Кад научисмо читати, читасмо песме народне, читасмо их себи и другима, и у нашу душу усељаваху се осећаји патње и чежња за осветом.

Цела наша душа народна испунила се жучи. По нашем је народу било изливано море жучи.

Уз то су нас и многи други угњетавали, и ми смо се ваљали под тежином силних и тешких удараца.

Ми смо били наковањ, по којем се тешким и претешким чекићима ударало.

Наковањ је био силан и тврд, и што су ударци бивали јачи, постојао је све чвршћи.

Патње су нас очеличиле. Ми постадосмо нација јака, очврсла, врсна за живот и за борбу.

Врсна за косовску освету. И онда је дошло наше време. Време је наше данас.

Један је део наше браће ору-

Генерал Михајло Живковић

жаном руком растерао Турке из земље српске. Срби су освојили Косово...

На мачу су га изгубили, на мачу су га добили!

Косовска победа значи: да је Косово освећено, да је настало наше време.

Србин се дигао!

Србин није више роб!

Србин је нација слободна!

Роб се ослободио!

Море је радости заталасало нацију српску.

Море се радости таласа од палате до колибе.

Радујте се, браћо Срби!

Радујте се али не заборавите: да наше време, које је настало, није само у радости.

Кад се море од радосних таласа стиша, онда ћемо се прибирати.

Душа наша народна ће се прибирати.

Ми ћемо бити прибрани Срби.

Прибрани за народни рад, који нас чека.

Велико нас дело чека.

Дело народа, који је дигао главу горе.

Србија и Стара Србија

Добро се, и сувише се добро зна, да је Ст. Србија колевка нашега народа, да је она Стара Србија — као што јој име каже. Сваки лист наше историје исписан је именима њених синова, називима њених области њених планина и река. Али и ако се то добро зна и осећа ипак мислимо да није ни данас на одмет да се чује, данас када се ваздух пролама убојном вревом и када су све мисли и сви осећаји наши упућени нашим синовима на бојном пољу, — колико је дубоко Стара Србија везана са данашњом Краљевином, шта она за њу управо значи са националне тачке гледишта.

Стара Србија није само класична српска земља, у којој се развила најјача слободна српска држава која је у време последњих Немањића имала превласт на Балканском Полуострву. Она није само као Босна или Далмација српска земља у којој се српски дише и осећа. Она је за Краљевину нешто много драгоценије, нешто много више. Она је данашњој Краљевини у XVIII и XIX веку дала најбоље синове своје који су у њој населили пуста и разређена места. Ти синови Старе Србије стали су у редове првих ослободилаца Србије, и први и најжешћи међу њима био је »од Сенице«, како и данас велики део становништва Србије вели, кад хоће да означи крај одакле су му преци дошли. Када би се хтело и најскромнијом цифром да одреди, колико тече Старо-

Србијске крви у данашњим становницима Србије, морало би се рећи да је најмање једна трећина целокупног становништва Србије по пореклу из Старе Србије, не рачунајући ту и оне многобројне породице које су од последњег турског рата пребегле у Србију. И тако је својој севернијој браћи Стара Србија дала и мишице својих синова и крв своју, а сама је остала без снаге, без крви... Помогавши да Србија скине са себе туђинско ропство и оставивши јој синове своје да и даље раде на њеном благостању, она је, ослабљена и изнемогла, пала у још веће ропство Турцима и Арнаутима...

Стара Србија и у духовном правцу преставља, и по језику и по обичајима, не засебну област која је развила сродне, али ипак донекле самосталне особине, већ органски део са околним српским земљама. И увек када год смо хтели многим особинама и нашег језика и обичаја у Краљевини да потражимо врело — налазили смо га у чистом и свежем облику у Старој Србији. Истина, најзападнији део њен, Стари Влах, у ономе куту Новопазарскога Санцака који је према Босни, заузимају Херцеговци који се даље пружају у ужички крај Србијин и даље; истина, други појас до тога од Сјенице до Ибра у Старој Србији заузимају данас Срби који су и по језику и по обичајима идентични са Србима у североисточној Црној Гори; али даље на истоку, у Пећскоме крају, у класичној Метохији и на Косову живи још и данас народ који се по својим особинама пружа, преко Жупе, Левча, Темнића и Ресаве све до Дунава; од Призрена, са падина Шаре, Пореча и Дебра, преко Скопља, Куманова и других места шири се талас народнога живља до Лесковца, Ниша и Алексинца и својим особинама заплускује и крај око Ђуприје, Параћица и Јагодине.

Свугде је ту народ српски, прожет истим мислима и истим осећајима; свугде је ту исто племе које је у Срему, Бачкој и Банату, Босни и Херцеговини и другим српским областима. Али кад се зналачки, научно загледа у народне особине Старосрбијанаца, тек се тада види како блиске и како интимне везе везују баш Србију са њима. Лим, Лаб и Ситница, Ибар и Јужна Морава не носе из тих делова Старе Србије само воду која орошава Србијина поља и долине и живот им дају, него њима теку заиста и есенцијелни делови народне душе наше које даље носе таласи моћних Србијиних река према Сави и Дунаву. И када би имали више времена и душевне мирноће, да у овим тешким данима проучавамо везе и

других наших националних група, ми бисмо видели да је први приметак и Шумадији нашој, Срему и околним крајевима далеко на југу, у границама некадање рашке, а данашње Старе Србије. Ми бисмо видели да је први и најближи предак и данашњем језику нашем, баш онеме којим се у Београду говори и пише, заједно са сличним језиком у данашњој Старој Србији, језик наших краљева и царева, чије је земље језгро — Стара Србија, а чији су писани споменици вечити споменици непосредне прошлости онога језика којим се баш у Србији говори и пише...

И тако Стара Србија није само спојна област Србије са морем која ће, у границама Србије, омогућити правилан економски живот Србији и спасти је од привредног робовања околним народима; она није само центар некадашње државе и самосталности наше, колевка наше прошлости и најлепши и највиднији споменик наше некадашње снаге и величине; она је нешто више за нас. Она је мати Србијина, она је извор националне снаге Србијине, она је најдубљи и најскривенији део душе њезине. И провиђење је хтело да се Србија као држава не ослободи последњих веза, које јој спречавају слободан развитак, да не удахне слободнога ваздуха на мору, пре него што ослободи испод туђинског јарма метрополу од које је и сама постала.

У дубокој и гвозденој логици догађаја, који су нас на овај рат нагнали без милосрђа и обзира на тешкоће које ћемо морати поднети, — ко не ће у овоме видети ову трагичну лепоту искрене и узбудљиве жртве коју подносимо.

„Политика“.

Др. А. Белић
проф. Универзитета.

Бојеви око Новог Пазара

Београдски „Балкан“ доноси овај извештај:

• На брзу руку хитам, да вас обавестим о заузећу Новог Пазара, а по причању једног учесника у борби. Ево шта вели: Још од наше границе ступили смо у борбу. Турци су одступали чим би наша артиљеријска ватра постала живља. Густа магла онемогућавала је често гађање, и доводила нас до борбе прса о прса. Наши војници су лудо јуришали, тако, да су Турци у паничном страху одступали, остављајући многобројне мртве, на које смо на сваком кораку наилазили. Само ја сам видео бар две стотине лешева до Новог Пазара. Колико их је пак остало на граници, у рушевинама караула, које је наша артиљерија са земљом сравнила, то би могли знати само они, који су туда пролазили.

Генерал Божа Јанковић

Пред Новим Пазаром имали смо највеће муке. Ту је била грозна битка. Нови Пазар има седам утврђења, четири напред, три са стране Новог Пазара. Морали смо једно по једно освајати и то стопу по стопу. Наша војска чинила је чуда од јунаштва, а наша артиљерија сипала је пљусак граната на утврђења.

Морам признати, да су Арнаути и Турци жилав и јогунаст народ. Ми смо јуришали на утврђења, они су нас дочекивали на 200—300 метара, а по том одступали. Али кад бисмо ми ушли у утврђења имали бисмо што видети: гомиле мртвих људи, један преко других набацани лежали су ту, где су се живи борили. Шта више Арнаути су лешеве употребљавали за заклон.

Дванаест пуних часова јуче, од 4 сата изјутра до 1 по подне наша артиљерија је бомбардовала утврђења. Тек у 2 часа били смо готови и потпуни господари вороши. Наши губитци су сразмерно мали, али понављам Вам, турски су страховити, ужасни. О томе боље да и не говоримо. Свих седам утврђења сравњени су са земљом. Што су Турци бранили упорно Нови Пазар и како веле са неких 50 000 људи, није никако чудо, јер је то једна најглавнија тачка у Новопазарском Санџаку.

— А како се наша војска борила? упитао сам га.

— Ја сад осећам ужас, тамо сам. Обузело ме, а тако извесно и све остале, неко лудо одушевљење. Пуцамо, јуримо и не чекајући ко-

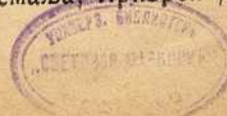
манду, не осврћући се што тек неки изостане или падне. Док прву ватру не издржасмо беше тешко. А сад... Ако их само официри пусте ја не знам шта ће бити. Не могу ни сам себи да објасним шта је ово. Знаш да смо ми храбар народ, знаш да је код нас за нож го ухватити ништа, али ово је нешто необјашњиво. Официри вичу да се стане, трубе пиште, нико то не чује од силне грмљавине. Сваки граби напред и гледа да се што пре сврши са заузимањем поположаја, као да нас ту очекује Бог зна какав ручак.

— Је ли колико погинуло?

— То не бих знао колико, али рањано је доста, многи су рањени камењем, отпацама при удару зрна. Али ти сви продужују напред. У Новом Пазару су нас дочекали у правом смислу братски, и изгледа ми као да су се спремали да нас дочекају«.

ПРИЗРЕН

лежи на реци Бистрици, у близини богате и родне Подриме, у дну плодне Метохије и на подножју Љуботена, највишег врха Шар-Планине. Ова стара српска варош чувена због своје историјске прошлости, због свога богатства и због свога особитог трговачког положаја. Цела историја српског народа на Балкану везана је уско са овим градом. Код Призрена је српски краљ Бодин потукао Византинце 1073., који су сметали уједињењу српских земаља; Призрен је

био прва престоница цара Душана; Призрену су стари српски краљеви поклањали особиту пажњу. Он је био трговачки чвор и раскрсница друмова од којих су најважнији они што су ишли у правцу према Скадру и у правцу према Скопљу. Отуда је и било велико богатство и напредна трговина у Призрену све до пада под турско господство. Данашњи је Призрен врло бледа слика старог Призрена. До недавно вилајетско место, данас главни град призренског сандака средиште мутесарифа и српског митрополита. Призрен је доста напуштен и забачен од главног трговачког пута према Солуну. Броји око 50.000 становника од којих је скоро половина Срба. Положај је Призрена величанствен. Река Бистрица дели град на две половине, а многобројни потоци са Шаре вијугају се кроз цео Призрен. Од знатнијих установа и зграда истичу се у Призрену: хиџмат, црква св. Тројице, манастир св. Арханђела, српска богословија и митрополија. Становништво се бави занатима и трговином. Срби су се у последње време почели нагло материјално дизати, од када је међу њима поведена јака акција за економско организовање. Данас поред мањих удружења постоји материјално напредно српско трговачко удружење и фонд св. Тројице, који располаже капиталом од преко 1 $\frac{1}{2}$ милијон гроша.

Из Београда су 18. (31.) октобра јавили новинама: Две депеше јављају из Приштине да је српска војска данас заузела Призрен. Службене потврде још нема. Данас службено се потврђује заузимање Пећи од црногорске војске.

Српски министар војни Радомир Бојовић
КУМАНОВО

Пре непуне три године српски краљ Петар I. походио је Куманово као гост и био је одушевљено дочекан а сада га Србадија у тријумфу дочека као свога — господара.

Куманово лежи на прузи Врање — Скопље недељено од Скопља. До почетка деветнајестог века Куманово је било село, а око 1840. постало је варошица, а тек доцније је добило кајмакама и постало окружно место. Као село Куманово се помиње још у четрнајестом веку у хрисовуљама српских владара.

Данас Куманово има 15.000 становника од којих су половина Срби православни а друга половина Муслимани од којих је већина српског порекла а мало је правих Османлија.

У Куманову бива велики житни и сточни пазар, његова се област зове и житница Старе Србије. Одатле се извози жито стока и друго чак за Малу Азију.

У околини Куманова налази се неколико цркава и манастира задужбине славних српских владара као манастир Матејча црква у старом Нагоричеву манастир Карпина и др. У Куманову су две православне цркве од којих је једна нова и врло лепа, две џамије, три турске текије и друге јавне зграде.

ПРИЛЕП

родно место и престоница Краљевића Марка, лежи у северном врху битољског поља, испод Маркова града на главном путу Битољ-Велес. Некад чувен и настањен град. Прилеп има 24.000 становника и изгубио је доста од своје трговачке важности. Становништво Прилепа је вредно и штедљиво. Занима се трговином, занатима и земљорадњом. Варош је лепа и има диван изглед. Од знатнијих грађевина истиче се највише манастир св. Арханђела. Околина је Прилепа плодна и богата. Насељена је скоро искључиво српским православним становништвом. Она издржава своје школе, цркве и манастире од којих су најчувенији Прескавац и Сузче.

(Из Београда јавише 1. нов. (19. окт.): Прилеп пао у српске руке.

ВУЧИТРА

лежи украј Косова поља са северне стране на главном босанском друму. Покрај њега протиче Ситница, а 15 минута удаљена је железничка станица. Становништво је српско: православни и поарнаућени Срби. Има 8000 становника. Варош је сва у равнини и има леп изглед, има српску основну школу и лепу цркву недалеко од Вучитрна црквиште је Самодржања и звани Југовића мост,

Призрен у Новој Србији

ЛИОТЕКА

Поход црногореке Народне Одбране у Стару Србију

испод кога је некад Ситница протискала.

[Из Београда су телеграфисали новинама 12. (25.) октобра ово: Данас после подне једно одељење генерала Боже Јанковића заузело Вучитрн, удаљен 30 км. од Приштине и 12 км. од Митровице.]

ГИЉАНЕ

је лепо мало место у врху родне моравске долине. Има врло лепу цркву и школу. Води живу трговину са житом и стоком. Становништво је већином српско. И околина настањена

Србима. На северу од Гиљана налазе се остатци старог рударског и трговачког града Новог Брда, а између Новог Брда и Приштине налази се стара варошица рударско Јањево, чије се становништво занима данас једино дугмецилуком (лију прстење, зова и друго).

(Из Врање су 12. (25.) октобра телеграфисали новинама ово:

Данас друго одељење генерала Јанковића јуришом заузело Гиљане. Погинуло много Арнаута. Српска коњица гони муњевитом брзином Турке према Југу.

Пелтаи

ШТА ЈЕ СЛОБОДА?

Слобода и опет Слобода, велим ја и понављаћу то беспрекидно, слобода је основа и стуб политике као и морала: јер по закону солидарности један једини и исти закон влада државима као и фамилијама. А тај је закон Слобода, Слобода, која човека разликује од бесвесне животиње, а народ од марве: Слобода, која одушевљава сваки атом човечијег тела, па га свом својом природном снагом испољава, Слобода, која чини да свака мишица, развије своју снагу, сваки ум сву множину својих мисли, то је Слобода, која чини, да се направи великом, нација захваљујући појединцу, а појединац захваљујући нацији.

ИЗ РАТНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

„ . . . СКОПЉЕ ЈЕ ПАЛО! . . . “

„ . . . Скопље је пало! . . . “ Не, Скопље се дигло
На крил'ма орла двоглавог и делог,
Скопље се дигло! . . . лешеви су пали! . . .
А крв је текла народа нам целог.

И вали крви Скопље су нам дигли
Торе и више, где је некад дило,
И само над њим дух Душанов ледди
И витезова његових му крило.

О, стан'те, сени, витезова палих
Пред Скопљем царским, Кумановом рујним
Стан'те а чујте: кандила вам палим
За покој душе, живошом вам дујним.

Палим га жаром што вековма шиња,
Да плане пламом сав сте живот далн,
Нек вам је слава! . . . а тродови ваши
Значе: славно сте умирати знали . . .

Шумадинка поклања Македонче- ту пушку

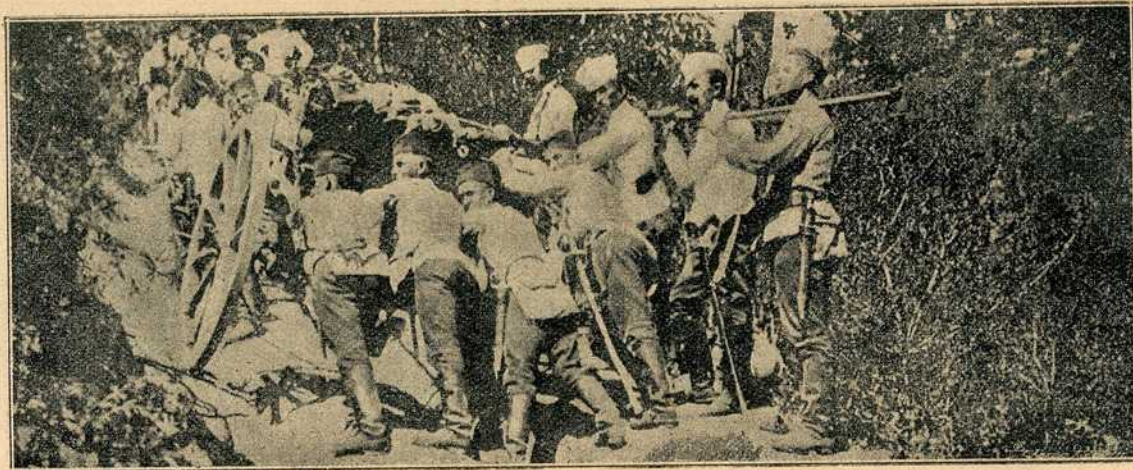
Празници се приближују
И ми ћемо радости дражи,
Додићемо шрачка
А ко ће их шеди дати?

Немаш оца, немаш мајке,
Али сестре твоје ми смо
Садраме, смо што смо могле
Шрачку ти купили смо.

Гле, лепа је шрај с њоме
Науци се док си мали,
Науци се како с' држи,
Како пуни, како пали.

Кад научиш њоме владаш
Поћи иде те вуче жеља

Српски артиљерци гурају топ на позицију у битци код Куманова

*Пођи с' њоме кад одрастеш
Ма род твојих родитеља.*

*Учини им помен свети
Без кољива и без звона
Мето песмом, смртном песмом
Коју ће опшевати она.*

*А ми мале Шумадинке
Морашћемо у те дане
Да те долна негђемо
Да видамо твоје ране...*

А. Шантић

Призрене стари...

*Призрене стари, капије раствори
По праговима сагове разгрни,
Скрлегом тежким док саће огрни,
Твоје се царство враћа!... Гле у зори.*

*Великај зори, Бог над тобом бдије!
Ура! Уз поклик српскога устања,
Жељно ти носе два орла крсташа,
Мила два брата, златне круне дужије!*

*Залуљај звона, нека Васкрс јаве!
С Ловћена шердог и Авале плаве,
Сутира уз трубе, под стијегом у зори.*

*Витезови, силни громови у боју
Јездиће гордо уз калдрму твоју,
Призрене стари, капије раствори!...*

Деца и српска мисао

[Како осећа Српче са Косова] 21. априла ове године, пошао сам из Скопља на Косово да у манастиру Грачаници видим Ђурђевски Сабор и побележим песме које се о Ђурђевдану на сабору певају.

У Липљане воз стиже око 10 часова пре подне а одатле се иде на колима, пешке или на коњу до Грачанице. Ја радо пешачим, али овога пута, и преко мога обичаја понео сам више ствари но обично, а тако исто и мој сапутник г. М. Боројевић наставник цртања у скопској гимназији, понео је велики апарат за сли-

кање, те чим смо из воза изашли, потражисмо кола или коње, али немогасмо добити, јер нигде, ни у селу, ни у целој околини не беше ни коњчића пошто су тога дана били избори за поверенике, и сва кола и коње власт је заузела.

Не остаје нам друго већ пешке. И ако, обојица добро пешачимо, тешко нам беше ствари носити.

Замолисмо неке сељаке из Гуштерице и Добротина да нам ствари понесу, али несмедоше јер се морало проћи поред арнаутског села Коњуха. -- На велику молбу нашу сељак Стеван (презиме сам му заборавио) прими се да нам ствари понесе те кретосмо Грачаницу.

Ишли смо према Гуштерици уз реку Јањевку и тражили место где ћемо је прескочити. Газили смо и блато и наводњена места а сељак никако несме да пређе реку док не пређемо село Коњух. Тек близу села Ливађа, остависмо Коњух с леве а Гуштерницу с десне стране, пређосмо Јањевку и упутимо се право ливађској школи, која беше још недовршена.

Ту се у једној кући, некој врсти сеоске механе, одморисмо и ручасмо а мало после кретосмо за Грачаницу која је одатле удаљена једва један час.

Кад из села изађосмо, сеоска деца, мушка и женска чуваху оно мало стоке, што раја може да држи и радознало нас посматраху.

Један дечак, највише да је имао 6 година, гледаше нас упитно својим паметним очима. Ја га ослових: како ти је име?

— Бранко, — беше кратак али јасан одговор.

— Идеш ли у школу? питам га даље.

— Идем у први разред — одговори он.

— А је си ли ти Србин?

— Србин сам..., и овија су све

сами Српчићи — одговори он с поносом и показа руком на осталу децу.

— Е кад сте Српчићи, и тако добри, ево, дају вам шећера, — извадим из торбе неколико комада чоколаде и поделим.

— Хвала ти! — рече Бранко... и наједанпут, као стидећи се обори очи, у лицу поцрвене и бојажљиво ме упита: Имаш ли српску пару?

— Што ће ти српска пара? упитах га.

— Па, хоћу да видим Краља српског.

— И ми хоћемо! заграјаше и друга деца.

Ја претурих све џепове и, као за инат, ниједан српски новац не имадох код себе; а да бих и жељу ових српчади испунио покажем им једно писмо на чијем куверту беше марка од 0'25 дин. са ликом краља Петра, које сам, писмо, од својих родитеља тек пре два дана добио.

Деца жељно и радосно посматраху лик Краљев, а кад писмо хтедох узети па да пожурим за сељаком и колегом, који беху доста одмакли, Бранко ме погледа некако чудновато замоли да му дам писмо да још једанпут види српског краља, и кад писмо беше у његовим рукама, побожно се прекрсти пољуби краљев лик, притиште цело писмо на своје младо српско срце, и — побеже далеко од мене а остала деца за њим.

Изнаенађен, викнух, да ми писмо врати, а слику нека задржи, али он трчаше све даље.

Знајући да у писму нема ништа друго сем породичних мисли, нисам гонио малог лопова, али сам се радовао његовој радости, што ће сва деца знати да он има слику српског краља.

Срећан је онај српски ратник, који је на ово Српче на Косову наишао.

„Стража“.

Петар Ж. Илић.

Збор Муслимана у Скадру, који тражи да војека преда град Црногорцима

РАТНЕ ШАЛЕ

Кад је рат почео, није нам било до шале. Зедли смо. Кад смо се уверили, да наши подећују спао нам је са срца велики терет. Мисли су нам се почеле придирати, па смо почели и шалу замешати. Тележимо неке од шала, које смо чули.

*

— Ко ће ове године додисти Мобелову награду за мир?

— Турци, јер они не ће да се дију, него дегају.

*

— Зашто турска флота никако не наваљује на грчку флоту?

— Зато, што су се Турцима покварили компаса на лађама, па чекају, док их оправе.

*

Један је веселак открио тајну турског ратног плана, па рече:

— Море, не знате ви, зашто се Турци повлаче! Није у њиноме ратном плану, да се дију у Европи. Они хоће да непријатеља намаме у Малу Азију, да се тамо дију.

[Алал им Мала Азија!]

*

Један је весели шрљовачки аленаш причао: како лифтерује сто хиљада са њима жељно загрлимо, заједно носени потлаченима слободу.

Нека се благословом Божјим и Светога Петра Цетињскога и свијех наје славно мо-
остваре снови из ране Моје младости, кад сам пјесмом наговештавао овај знаменити дан
загријавао српске груди вјером, да оружани морамо поћ:

Онамо онамо, за брда она!

Живјели Црногорци! Живио балкански савез!

На Цетињу, 26. септембра (8. октобра) 1912. године.

НАШЕ СЛИКЕ

Српски престолонаследник Александар је стекао потпуно право на престо свога великог оца. Он је својим досадашњим животом и радом показао, да је дорастао савременим потребама модерног Српства. Солидан је, без страсти, трезвен и mudar. Сад је народ видео, да је и храбар. Он је прави витез, и као такав понос је целе нације.

*

Генерал Живковић. Звучно име у народу. Да ли сте га када видели? Ђидија. Јунак. Он је освајач Санџака. Сад продире кроз густа насеља Арнаута. Камо? На море, на Адрију...

*

Генерал Божа Јанковић, велики човек у народу. Пре рата био је председник и душа Народне Одбране у Србији. Са својом војском, у рату, ударио је у правцу Косова. Где је сада? Осваја са својим соколовима Арбанију.

*

Данашњи српски министар војни Божовић један је од најврснијих официра српских. Човек ретке озбиљности. Модерни војник од главе до пете.

*

Народ у Скадру тражи, да се варош преда Црногорцима. Команданти још неће то да учине, али шта ћемо, кад и то бити мора.

*

Грци имају данас добру флоту. Са њоме држе Турке у шаху. Турска флота не сме да им изиђе не мегдан. Зашто? Читај „Ратне шале“.

прелазило достојанствено. Није нам познато, да је и један шамар пукао. Евала нашим!

[Пашић у шајкачи]. Читамо у „Србобрану“: У Србији сад влада шајкача. На шешир се гледа с омаловажавањем. Има и страних новинара, који су то загазили и метнули на главе шајкаче. Данас је врањска кавана и хотел „Врање“ видело са шајкачом на глави и председника министарства госп. Николу Пашића. Шајкача на његовој глави знак је духа, који влада Србијом сада и свратила је на се опћу пажњу.

Ми на ово примећујемо: шајкача, бајонет и шрапнел потерали су Турке у Азију.

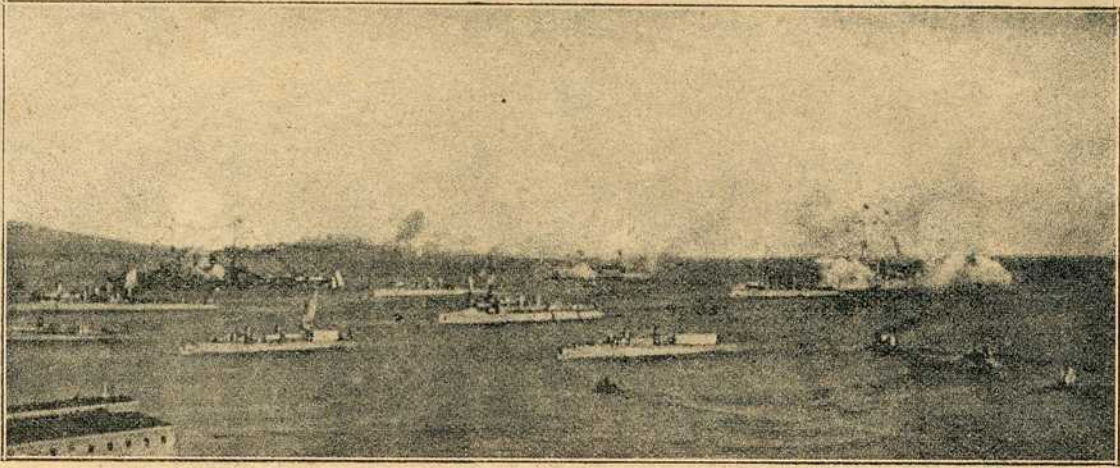
[Турци признају српског краља]. После пада Гиљана писали су оданде београдском „Свету“ ово:

Јутрос у цркви одслужено је благодарење. Црква је била пуна најугледнијих Гиљанаца. На многоленстију за дуг и срећан живот Краља Ослободиоца Петра Првог сви су отпевали многа љета. После службе божје представници Гиљана учинили су подворење команданту армије, а међу њима и Мустафа паша с најугледнијим Турцима. Учитељ Никшић поздравео је команданта као представника Њ. В. Краља Петра и захвалио српском краљу и српској војсци, што су их ослободили петвековног ропства. Командант у свом одговору нарочито је нагласио како Србија не долази да осваја, него да унесе ред и мир и да створи потпуно благостање сваком појединцу. Турци су били необично захвални на овоме и обећали су потпуну лојалност и одмах су телеграмом поздравили свога садањег господара, краља Петра. Гиљане је окићено нашим тробојкама, звона непрекидно звоне, кроз варош иде музика, на све стране сретале лица са осмејком.

[Српски Јевреји]. На почетку рата београдска „Стража“ донела је ову белешку:

У новој београдској синагози „Бет“ у старој синагози, у пе-

Грчка Флота

[Један јунак]. Капетан Љубомир Ђорђевић, из 18. пука, родом из Књажевца, тешко је рањен у боју на Куманову.

Капетан Ђорђевић још рано изјутра, чим је почела борба, искочио је пред своју чету и ту, на страшноме мсту, које је изабрао, остао је као укопан целог дана. Киша куршума лила се око њега, картечи су се распрскавали, али је он остао као кип, пуцајући непрестано и соколећи своју чету. Другови су га вукли, да се склони од очигледне смрти, војници су га опомињали, падали су један за другим, чете су се повлачиле и опет стизале, али он је остао непомичан. И клонуо је тек пред вече, кад је тешко рањен. Капетан Љубомир Ђорђевић предложен је одмах после боја за Звезду с Мачевима, највише војничко одликовање, које се једном српском ратнику може дати.

[Најстарији српски добровољац]. „Пијемонт“ доноси ову занимљиву вест: Стари српски добровољац Танасије Ђ. Нешић, који је учествовао у свима српским ратовима, храбро се борећи, седи у својој изби и посматра на зиду обешену пушку, посматра своја одличја и забринуту тресе главом. Њега боли оно, што чује да се збива на југу Отаџбине наше, он се тресе од срџбе, што оном јадном народу нема ослободитеља, нема осветника. Сећа се борац окршаја љутих, сећа се дана херојске борбе. У телу му струји она стара крв, крв српског јунака. И најзад стиже вест, да се војска спрема. Сви се спремају да иду, сви се веселе, сваки оштри сабљу, пуни пиштољ, а стари борац треба то мирно да посматра. Не! Танасије Нешић прилази к зиду, скида пушку, чисти је, дохвати стару торбу, и у њу смести све што борцу треба, па уздигнуте главе, сав срећан и испуњен надом, да ће се вратити стари дани, оде у стан Савеза Српских Добровољаца, чији је он активан члан, па се пријави с молбом, да га приме да учествује и у овом рату, у коме ће показати, да чика Танасије има још оне храбрости, због које су га многобројним одличјима и повељама одликовали кнез Михајло и краљ Милан“.

[Српски кнез редов]. Наше новине донеле су вест, да је кнез Алексије Карађорђевоћ ступио у добровољце. Видели смо га овде у униформи српског редова. [Ратни дописник пише из Врање „Србобрану“].

[Српска пошта у Приштини] Званичне „Српске Новине“ донеле су ову званичну објаву:

„Данас је отворена и предата јавном саобраћају војна поштанско-телеграфска

станица у Приштини, која ће вршити целокупну поштанско-телеграфску службу.

Бр. 80, Из канцеларије инспектор војних пошта врховне команде, 12. октобра 1912. год. у Врањи“.

[Како се мре] Читамо у београдској „Политици“: У једном од првих бојева, 5. октобра на Преполцу, пао је храбро млади капетан Драгомир Нешић, из Крагујевца. Пао је као јунак, који је увек жељео и говорио, да ће му најмилија смрт бити — смрт на бојишту.

Његов рођени брат Миливоје Нешић, капетан прве класе, чим је добио ту вест, одмах је упутио мајци овај телеграм:

„Драга мамо, прими моје саучешће у својој превеликој тузи. Ништа не брини. Ја баш сад полазим, да осветим нашег Драгомира“.

Ојађена мати, којој је један син погинуо, а други пошао на поља, по којима веје смрт, клонула је у први мах, али је одмах пренула и почела се молити Богу:

Боже опрости ми, ако сам те оводицом тугом увредила и дај, да мој Драгомир буде једина жртва за цео српски народ“.

Галерија ратних слика

Многе српске куће јавиле су нам: да желе имати галерију ратних слика за зид и за албум. Ми смо се с тога одлучили, да издајемо галерију ратних слика. Сlike ће излазити на финоме картону. Прва излази већ за неколико дана. Зове се „Рањени црногорски ратник“. Мећемо да правимо рекламу за ту слику, али морамо рећи: да је слика тако лепа и толико дирљива, да сваки српски дом преда да је надави. Цена ће појединим сликама у Галерији бити стално 40 потпура. Пре-продавцима највећи радат!

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА

Светозара Ф. Огњановића
У НОВОМ САДУ.